

Сніжко М. С.

*Аспірант кафедри теорії архітектури
Київський національний університет будівництва та архітектури
Iviariiasnizhko@gmail.com*

Шило Н. М.

*Кан. арх., доц. кафедри теорії архітектури
Pleyada21@gmail.com*

СУЧАСНІ СВІТОВІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АТРІУМНОЇ АРХІТЕКТУРИ ГРОМАДСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Анотація: у статті розглянуто сучасні напрями розвитку атріумної архітектури на прикладі світового та вітчизняного досвіду; виділено екологічну складову атріумного простору в структурі будівель; визначено функціональні характеристики атріуму в будівлях різного призначення.

Ключові слова: екологізація, атріумна архітектура, розширення типології, функціональне призначення.

Постановка проблеми. Зростання чисельності населення, ресурсна криза 70-х років, забруднення компонентів природного середовища обумовлюють необхідність проведення еколого-орієнтованих архітектурних досліджень, формування концепцій нової архітектури, розробки проектних рішень, які б відповідали викликам часу.

Метою статті є аналіз розвитку атріумної архітектури в період з 80-х років і до сьогодення, що дозволить виявити основні напрями її розвитку.

Виклад основного матеріалу статті. Одним із перших типів громадських будівель, де за мету формування ставилось питання екологізації, були багатоповерхові офісні будівлі [1, 2]. Цьому сприяла ціла низка факторів, а саме: підвищення цін на землю, особливо в центральних частинах великих міст, а, отже, збільшення щільності забудови і поверховості, недосконала структура робочого простору в будівлі, штучне освітлення глибоких приміщень, відсутність загальногромадських рекреаційних зон та ін.

Все це вже не відповідало тогочасним вимогам до комфортності архітектурного середовища. Крім того, зростання у вертикальному напрямку зробило висотні будівлі залежними від механічних систем, що створювало велике навантаження на їх ресурсозабезпечення [3, 7, 8, 9].

З метою подолання цих недоліків у 1987 році були побудовані два високотехнологічні атріумні хмарочоси. Перша - офісна атріумна будівля «Лойдс Білдинг» в Лондоні за проектом Р. Роджерса, в ній атріум формується

на всю висоту будівлі та завершується склепінчастою скляною конструкцією покриття, що дозволяє сонячному світлу в достатній кількості потрапляти в прилеглі робочі приміщення, зменшуючи витрати на їх освітлення. Сам атріумний простір виконує роль центрального ядра з вертикальними комунікаціями. Друга споруда - будівля «Гонконгсько-Шанхайського Банку», яку запроєктував Норман Фостер [4] (рис. 1,2). Тут атріумний простір також забезпечує прилеглі офісні приміщення природним освітленням, що підсилюється завдяки роботі комп'ютерних світловловлювачів та системі дзеркал.

Рис. 1 «Лойдс Білдинг». Арх. Р. Роджерс. Лондон. Великобританія. 1987 р.

Рис. 2 Гонконгсько-Шанхайський банк. Арх. Н. Фостер. Гонконг. Китай. 1987 р.

У 1989 році за проектом Р. Ерскіна у Лондоні була побудована конторська будівля «Ковчег». Для будівництва відводилась незручна ділянка – всередині автомобільної розв'язки поряд із залізницею. Архітектором було прийнято рішення інтегрувати в структуру будівлі атріумний простір і зорієнтувати до нього прилеглі приміщення з метою їх освітлення.

Отриманий позитивний досвід проектування і будівництва атріумних офісних будівель дає поштовх для розширення типологічного переліку архітектурних об'єктів із включенням атріумного простору. Широкого розповсюдження набувають атріумні будівлі освіти і виховання, культури і просвітництва, готелів, торгово-розважальних комплексів тощо.

2013 року в датському місті Ікаст була побудована атріумна будівля міжнародної школи за проектом архітектурного бюро «С.Ф. Мøller» (рис. 3). Об'ємно-просторова структура формується з двох поверхів навколо центрально розташованого хвилеподібного атріуму. Атріумний простір використовується в якості рекреаційної зони для студентів.

Одним із прикладів атріумних дошкільних навчальних закладів є будівля дитячого садку у Копенгагені, що була побудована за проектом архітектурного бюро «COBE» у 2014 році (рис. 4). Архітектурний об'єкт складається з чотирьох поверхів та має складну у плані конфігурацію. Атріум являє собою центральне ядро, в якому облаштоване місце для відпочинку та активних дитячих ігор. З метою забезпечення безпеки, сходи та галереї, що оточують периметр атріумного простору оснащені металевим вертикальним огороженням, яке простягається на всю висоту поверху.

Рис. 3 Міжнародна школа. Арх. б. «С.Ф. Møller». Ікаст. Данія. 2013 р.

Рис. 4 Дитячий садок. Арх. б. «COBE». Копенгаген. Данія. 2014 р.

У наукових дослідженнях професора Пименової Е.В., одним із визначених принципів функціональної організації студентських центрів є формування внутрішнього середовища – зони спілкування [5]. За версією автора, атріум здатен виступати в ролі даної зони та оптимізувати функціональний процес в будівлі. Атріумний простір характеризується багатосвітністю і відкритістю, створює специфічне емоційне середовище, що забезпечує відпочинок і спілкування між студентами та викладачами. Одним із прикладів таких архітектурних об'єктів є будівля студентського центру Клівлендського державного університету за проектом Ч. Гуотмі. В атріумі розташовані кафе, магазини та зона відпочинку.

Шляхи трансформації і зміни функціонального призначення атріумів в структурі сучасних університетських кампусів Європи було досліджено у науковій роботі Палей Е.С. [6]. Основними функціями атріумного простору в рамках об'єкту дослідження автор виділив: комунікацію; формування центрального ядра будівлі, де зосереджене активне громадське життя кампусу; продовження вулиці в просторі будівлі як засіб єднання із зовнішнім середовищем.

В якості архітектурних об'єктів для аналізу можна привести наступні приклади навчальних закладів атріумного типу: будівля Школи економіки

Університету Генріха Гейне в Дюсельдорфі (Німеччина) за проектом архітектурного бюро «Ingenhoven Architects» (2010 рік); будівля інженерного корпусу Федерального політехнічного університету Лозанні у Швейцарії (арх. бюро «Dominique Perrault Architects», 2016 рік); будівля корпусу VIVES університету Брюге у Бельгії (арх. бюро «SAR architecten», 2009 рік) тощо.

В цей же час будується ряд атріумних будівель з *культурно-просвітницькою* функцією, це будівля музею Peabody Essex у Масачусетсі (арх. Моше Сафді, 2003 рік); будівля національної бібліотеки у Штутгарті (арх. бюро «Eun Young Yi Architects», 2011 рік) тощо (рис. 5). Як правило, атріуми в структурі музеїв використовуються в якості простору для експозиції та влаштування рекреаційної зони.

Готелі атріумного типу, що набули своєї популярності за часів Дж. Портмена, активно впроваджуються в архітектурній практиці. Країни Сходу, Півдня та Америки будують висотні готелі для підвищення їх статусу та збільшення кількості клієнтів. Також атріумний простір досить часто інтегрується у будівлі готелів середньої поверховості. Прикладами є готель «ME Hotel» у Лондоні (арх. бюро «Foster and Partners», 2012 рік) (рис. 6); готель «Vincci Gala Barcelona» у Барселоні (арх. бюро «TBI Architecture and Engineering», 2014 рік), та інші.

Рис. 5 Національна бібліотека. Арх. б. «Eun Young Yi Architects». Штутгарт. Німеччина. 2011 р.

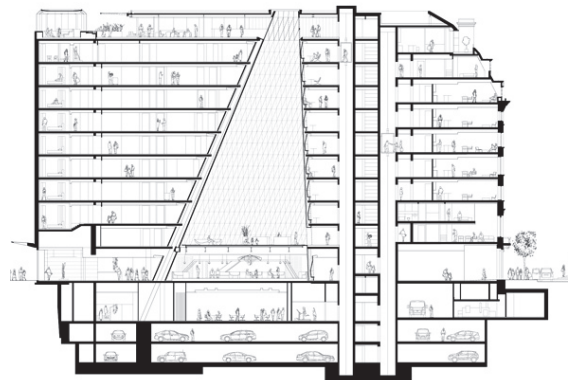

Рис. 6 Готель «ME Hotel». Арх. Н. Фостер. Лондон. Великобританія. 2012 р.

На основі аналізу архітектурних об'єктів було виділено ще одну сферу популярного застосування атріумного типу будівлі – *торговельно-розважальні центри*. Згідно кандидатської дисертації Воронцової Д. С. «Комунікаційно-рекреаційні простори в архітектурі громадсько-торговельних центрів» основним показником популярності торговельного простору є не продукція, що продається, а процес взаємодії людини з простором для відпочинку та торгівлі [6, 9]. Тому, окрім товарообігу, даний простір здобуває функції виставкових, дозвільних, ігрових площ для людей різного віку. Подібні простори досить часто формуються у атріумах різної

конфігурації. Широкого розповсюдження атриумні торговельні комплекси набули і у вітчизняній архітектурно-будівельній діяльності. Прикладами є ТЦ «Глобус» (Київ, арх. Бабушкін С., 2002 р.), ТЦ «Ocean Plaza» (Київ, арх. майс. «А. Пашенько», 2012 р.), ТЦ «АВЕ Плаза» (Харків, арх. О. Дроздов, 2011 р.), ТЦ «Пасаж» (Дніпро, арх. О. Дольнік, 2012 р.) тощо (рис. 7,8).

Рис. 7 ТЦ Глобус. Арх. С. Бабушкін. Київ. Україна. 2002 р.

Рис. 8 ТЦ «Ocean Plaza». Арх. А. Пашенько. Київ. Україна. 2012 р.

Висновок. Аналіз сучасної атриумної архітектури громадського призначення виявив наступне:

1. Розширення типологічного переліку будівель із включенням атриумного простору.
2. Включення атриумного простору в структуру будівель сприяє їх функціональному збагаченню, де атриум виступає:
 - як архітектурно-планувальний елемент (композиційне ядро, вісь);
 - у якості рекреаційно-експозиційного простору;
 - зв'язуючим елементом між зовнішнім і внутрішнім середовищем;
 - як архітектурний елемент, що сприяє оптимізації енерговитрат та формуванню мікрокліматичних характеристик будівлі.

Література:

1. Саксон Р. Атриумные здания / пер. с англ. А.Г. Раппапорта; под ред. В.Л.Хайта. – М.: Стройиздат, 1987. – 138с.
2. Гордіна О. Ж. Атриумные пространства в высотных зданиях. Этапы развития / Архитектон: известия вузов. – 2009- №28
3. Табунщиков Ю.А. Энергоэффективные здания / Ю.А.Табунщиков, М.М.Бродач, Н.В.Шилкин – М.:АВОК-ПРЕСС, 2003.
4. Ковальський Л. М. Архітектурне проектування висотних будинків: навчальний посібник / Л. М. Ковальський, Г. В. Кузьміна, Г. Л. Ковальська; за загальн. ред. Л. М. Ковальського. – 2012. – 123 с.

5. Пименова Е. В. Принципы функциональной организации студенческих межвузовских центров/ <http://www.allbest.ru/>
6. Воронцова Д. С. канд. дис. «Коммуникационно-рекреационные пространства в архитектуре общественно-торговых центров». Нижний Новгород. 2011.
7. Г. И. Лаврик, Т. П. Щербакова. Методологические проблемы реконструкции демозкосистем. Сучасні проблеми архітектури та містобудування 31 / 2012
8. Шемтоуб Согол. Энергоактивные здания. Сучасні проблеми архітектури та містобудування 20 / 2008
9. Устінова Ш. Ш. Фізичні паралелі екологічно безпечного розвитку. Сучасні проблеми архітектури та містобудування 20 / 2008

Аннотация

В статье рассматриваются современные направления развития атриумной архитектуры на примере мирового опыта; выделено экологическую составляющую атриумного пространства в структуре зданий; определены функциональные характеристики атриума в зданиях разного назначения.

Ключевые слова: экологизация, атриумная архитектура, расширение типологии, функциональное назначение.

Anotation

The article discusses the modern directions of the development of atrium architecture on the example of world experience; the ecological component of the atrium space in the structure of buildings was allocated; the functional characteristics of the atrium in buildings for various purposes are determined.

Keywords: greening, atrium architecture, typology extension, functional purpose.